

(ז) ומקיים אמונתו לי שני עפר — אם כבר נחשוב
 גואש, כבר נסתלקה ממנו הקדושה, מתה באדם רוחניותו. לא כך הוא! אין
 הנשמה מתה, אין זו אלא מחלת שינה, והבטיחנו בוראנו שיחי את המתים. אם
 הנופות יחיו כש"כ את הרוחות לתשובה — "ורוח חדשה אתן בקרבכם" —
 ומקיים אמונתו, נסמוך עליו ונאמר: ונאמן אתה להחיות
 מתים. הרי אל יאוש!

(ח) ונאמר אתה קדוש — כמו שהשגת עצמותו ית' היא נגלית
 אך לו, ומופרשת ומובדלת היא מאתנו בהחלט, כן: — ושמך קדוש —
 הנהגתו ית', גילוי מדותיו, ג"כ אין לנו בהם השגה, כי גדולים ונפלאים הם
 כ"כ, למעלה מכל אפשרות השגתנו.

(ט) ודבר נפלא מאד נסתכל ונראה. מוסיפים אנו בימים הנוראים תפילה
 נפלאה באתה קדוש "ובכן תן פחדך וכו'" וצע"ג לכאורה מה ענין זה לברכת
 הקדושה? אבל מה נפלאים הדברים!

מכיון שלא נוכל להשיג נפלאות הנהגתו, היא מובדלת ומופרשת ממנו
 ומהשגתנו, ממש כמו שהשגת עצמותו ית' מובדלת ממנו.

אנו מבקשים "ובכן" — פי' דוקא משום זה נבקש תן פחדך על כל
 מעשיך כו', "ובכן" תן כבוד ה' לעמך כו' "ובכן" צדיקים יראו וישמחו כו',
 ומסיק קדוש אתה ונורא שמך, כי נוראות נתבטל בהסתכלותנו
 בהנהגת חסדו המובדלת מהשערותנו ודמיוננו לגמרי, עד כי "האלה קדוש
 נקדש בצדקה", דהיי' שאותו הפרש והבדל שיש בינינו לבינו, אותה
 הרגשת קדושתו, נבחנת עוד הרבה יותר, קדושה ע"ג קדושה, הבדל ע"ג הבדל
 עד אין קצב וגבול בראותנו את מעשיו מעשי הצדקה.

כללו של דבר, אל תדאג אתה הרחוק שרוחקת, התעורר והתנדנד וה'
 יקרבך כי קדושים דרכיו ואם גם לא נשיגם, נאמין בו — ונאמן הוא להחיות
 מתים!

ההתחלה קלה — למה לא התחלת?

בגמ' יומא פ"ו:

"בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם... בו"ד מקניט את חברו
 בדברים ספק מתפייס... אבל הקב"ה אדם עובר עבירה בסתר מתפייס ממנו

בדברים... ולא עוד שמחזיק לו טובה... ולא עוד אלא... כאלו הקריב פרים...
שמא תאמר פרי חובה ת"ל ארפא משובתם אוהבם נדבה כו".

ופי' מהר"ל (נתיבות עולם, נתיב התשובה) פ"ג:

"מחזיק לו טובה כי הוא ית' חפץ בעולם... ומפני כך
נחשב כעושה דבר טוב אל אחד, ומחזיק לו טובה על זה... כא לו
הקריב כל הקרבנות (כך הגי' במדרש) דבר זה כאשר האדם
בע"ת מקריב עצמו אל השי"ת, ואמר כא לו הקריב נדבה כי
החוטא שיצא מרשותו ועולו של הקב"ה לא שייך שיש עליו חובה מוטלת
שהרי כבר יצא מן הגזירה אשר הוא עליו (פי' דכיון דפרק עולו ית' מעל
עצמו שוב לא ירגיש בחובתו להשי"ת ובגזירתו ית' לא יבחין)... נחשב כאלו
הוא עושה נדבה... והקב"ה מחזיק לו טובה כאלו עשה לפנים משורת הדין"

ולכאורה הדברים תמוהים, דלפ"ז מי שלא שב בתשובה, הנה על חטאו
יענש ודאי, אבל לא יענש על מניעת התשובה. ומצאנו מפורש ברבנו יונה
בשע"ת (שער א' אות ב'):

"החוטא כאשר יתאחר מלשוב מחטאו יכבד עליו מאד ענשו בכל
יום... כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס שמה... והוא עומד במרדו... ע"כ
רעתו רבה".

וכן מה שמביא ממדרש קהלת (והוא בקהלת רבה פ"ז פסוק ט"ו) "קשה-
יום! הרי מחתרת חתורה לפניך" וכו'.

אמנם ברור דמדריגות יש בזה. בכל מצב שהאדם בו, יש מה שירגיש
בחטאו ויש מה שכבר נעשה לו כהיתר. מי שלא מתחיל לשוב, בודאי עונו
גדול מאד, שהרי ידעת כי מרדת כו', משא"כ במה שכבר נאבד ההרגש ממנו,
אם מגיע בתשובתו אל תקון החטאים ההם, ע"ז נאמר אוהבם נדבה והקב"ה
מחזיק לו טובה.

ובסוכה (נ"ב):

"לעת"ל מביא הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים.
צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה הללו בוכין
והללו בוכין, צדיקים בוכין האיך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים
בוכין איך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה".

והענין כנ"ל, דכל מה שאדם עולה במדרגה, הנה עבודתו קשה יותר,
וכאז"ל כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. ואיתא בסה"ק, דבמדרגות הגבוהות
העבודה קשה כ"כ ממש נורא ואיום, עד קצה האחרון.

אמנם בראשית העבודה היא קלה לפי הערך. בודאי בעלמא דקשוט אין גומות ואין מליצות שקר, וכששניהם בוכים, אליבא דאמת היא בביתם. הצדיקים בוכים משמחתם בגודל הזכות אשר זיכם השי"ת לנצח את היצר הנורא בעבודתם הגבוהה. אבל הרשעים בוכים, למה לא התחילו! הלא ההתחלה היא קלה לפי הערך! איך לא כבשו את חוט השערה הזה?

כל מי שעולה על רוחו מחשבת יאוש, "הלא אני רואה שאינני מצליח, ולא אוכל, וכו' וכו', צריך הוא לדעת כי הבלים בפיו. לא לו הי' להתיאש, הרי עדיין לא התחיל, ועדיין עומד הוא לפני חוט השערה.

אם ראוי להתיאש ח"ו, לא יוכל לטעון כזאת אלא בעל העבודה הגבוהה. הוא הצדיק, אשר באמת הר גבוה לפניו. אבל נסתכל נא. הוא דוקא לא יתיאש, הוא הולך וכובש אפי' את ההר הגבוה.

הבה נתחיל במרץ, ובעזה"ש נצליח.

איך ילמד הרחוק מוסר?

מה נעשה? הרי אנו רואים בחוש שאיננו מתעוררים בלמוד המוסר? אמנם ליהוי ידיע היסוד!

(א) בנפש ישנן ב' בחינות: הנפש הבהמית והנפש השכלית.

(ב) הבהמית, כאינסטינקט, פועלת בלי הכרתנו, (בתת-הכרה).

(ג) היא מקבלת צוויים ומקימתן. למשל, החושב לקום בשעה ידועה — יקיץ בשעה ההיא. בעלי היפנוטיזם מספרים, כי נסו להורות לא' בהיפנוזא, שלאחר כך וכך אלפי דקות יחתום את שמו, והוא לא הי' ידע לחשוב חשבונות כלל, מ"מ לאחר שהקיץ והגיעה השעה, בדקדוק הדקות ממש, לקח פיסת נייר לחתום את שמו, ולא זכר גם לא ידע כלל טעם למה זה הוא חותם את שמו. עד כדי כך נפש הבהמית מקבלת צוויים.

(ד) אמנם התאוות והרצונות ג"כ משכנם בנפש הבהמית מתחת לסף ההכרה, ועולים אל הנפש המשכלת החושבת מחשבות. אז, הנפש החושבת קובעת את הרצונות במחשבה ובלב, ונעשית הנפש העליונה הזאת נוגעת בדבר, ודוחה כל החשבונות וכל הציורים שיתנגדו לרצונות ההם.

הרי שחזרת מחשבה אחת פעמים הרבה, פועלת אינסטינקטיבית, אף בלי השגת שום טעם.

(ח) על כן, אם יחשוב האדם פעמים הרבה, בגנותם של הגאווה, חמדת הממון, ביטול תורה, וביטול תפילה, ואפילו בלי שום חידוש כלל, יפעלו הדברים עליו הרבה. באופן זה אפשר לפעול על פנים הלב אפי' בלי הסבר שכלי כלל, רק בחזרת הדברים במחשבתו או בדבורו פעמים הרבה.

(ט) אמנם עיקר נקודת הכובד היא, כי עליית הרצונות השפלים של נפש הבהמית אל נפש השכלית המה הם הקובעים בנו את הרצון שלא ללמוד מוסר ושלא להתבונן, ח"ו. וכבר ב"ה ביררנו במאמר "באור ענין הטמטום" שהרצון שלא להתבונן זהו גדר טמטום הלב.

יום הכפורים (א): מקוה ישראל ה'.

"אר"ע אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם. אביכם שבשמים . . . מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, כך הקב"ה מטהר את ישראל" (יומא פ"ה:).

גדר המקוה הוא, שיוצאים לגמרי מעולם השקר, יוצאים מעוה"ז לגמרי, דאפי' השערות יהיו בתוך המים. והמים בחי' תורה כידוע, וכניסה למקוה הי' כניסה לגמרי אל התורה. ולא זה בלבד, אלא בהיותו בתוך התורה צ"ל בדקות גמורה, שלא תהי' אפילו חציצה קלה בינו ובין התורה. והתורה שנכנס לתוכה צ"ל רוחנית לגמרי בלי שום מחשבת עוה"ז. הן מים שאובין פוסלין את המקוה, כי כבר נכנסו המים אל כלי שענינה לתשמישי עוה"ז, ע"כ פוסלת הכלי את המים, ואפילו אם הכונה היתה למען המקוה שהיא רק לטהר, ופעמים שפוסלין גם את שאר המים שלא היו שאובים. וכן נפסלת המקוה בזוחלין, שהמים מתמעטים, ואף שהם עדיין כשיעור, מ"מ בחי' התמעטות המים בהם, ורק במי מעין אשר תמיד מתחדשים ובאים ל"ש פסול של זוחלין. וכן יש פסול בדברים הראויים לקבל טומאה, כי השייכות אל אפשרות הטומאה כבר מעכבת בפני הטהרה. כאלה הם גדרי הטבילה, שהיא בחינת הדבקות הגמורה בתורה.

והיי' שהקב"ה מקוה טהרה לישראל, כשישראל דבקים בו לגמרי, עד שבקרב לבם יכירו שאין אחר זולתו כלל. ביוה"כ אין יצה"ר שולט, ע"כ אז הדבקות בהשי"ת שלמה יותר, וכאלו כביכול, ישראל טובלים בהקב"ה. נפלאים הדברים מאד.